

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ (48-72 AY) ÇİZİMLERİNDE “OYUN”

“PLAY” IN THE DRAWINGS OF PRESCHOOL CHILDREN (48-72 MONTHS)

Mine Canan DURMUŞOĞLU¹, Ela Sümeyye SEÇİM², Rümeysa GÜRSOY³

ÖZ: Bu çalışma ile okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici durum çalışması deseni kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi kullanılarak Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokullarındaki 40 çocuktan veri toplanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çocukların çizdikleri oyun resimleri aracılığı ile toplanmıştır. Süreç sonunda elde edilen veriler nitel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların resimlerinde çizdikleri oyunlarda; çoğunlukla mekân olarak dış mekân, oyun arkadaşı olarak akranlarını, oyun materyali olarak araç-gereçleri ve temsili oyuncakları, oyun türü olarak dramatik oyunları, oyun adı olarak hem kendi buldukları oyun adı hem de bilinen oyun adlarını tercih ettikleri ve oyun oynadığı çocuk için çoğunlukla olumlu duygular hissettiklerini ifade etmektedirler. Aynı zamanda çocukların büyük bir bölümünde en sevilen oyunun saklambaç oyunu olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonucunda gelecekte planlanan çalışmalar için çocukların oyun çizimlerinin farklı değişkenlere göre daha geniş örneklemlerle incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi, çocuk, oyun, gelişim, çocuk resimleri

ABSTRACT: This study aimed at determining preschool children's (48-72 months) opinions on plays. In this study, a descriptive case study pattern was used in this study and data were collected from 40 children in kindergartens affiliated to the Ministry of National Education (MoNE), Turkey, by using the convenience sampling method. Data collection tools were semi-structured interview forms and play drawings of children. The data obtained were analyzed using qualitative analysis methods. It was determined that children preferred outdoor and open spaces as play space, their peers as playmates, tools and pretend play toys as play material, dramatic plays as play type, and the names they created and known names as play names in their drawings. Participant children expressed that they mostly felt positive emotions for the child they played with. It was also determined that the favorite play of most of the children was hide and seek. It is recommended to conduct a study with a larger sample group by examining children's play drawings according to different variables.

Keywords: Early education, child, play, development, children's drawings

Bu makaleye atf vermek için:

Durmuşoğlu, Mine C., Seçim, Ela S., Gürsoy, Rümeysa (2023). Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 Ay) çizimlerinde “Oyun”, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1579-1601.

Cite this article as:

Durmuşoğlu, Mine C., Secim, Ela S., Gursoy, Rumeysa (2023). “Play” in the drawings of preschool children (48-72 Months), *Trakya Journal of Education*, 13(3), 1579-1601.

¹ Doç.Dr., Mine Canan Durmuşoğlu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara/Türkiye, e-mail: sendogdu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6777-9117

² Dr., Ela Sümeyye Seçim, Amasya Üniversitesi, Amasya/Türkiye, e-mail: elasecim7@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5277-4487

³ Öğretmen, Rümeysa Gürsoy, Milli Eğitim Bakanlığı, Düzce/Türkiye, e-mail: rumeysa0698@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0312-0035.

EXTENDED ABSTRACT

Aim and Significance

This study aims at determining the opinions of preschool children (48-72 months) on plays. Although there are studies including children's opinions on plays in literature, there is no study in which data is collected directly from children. Collecting data directly from children and analyzing accordingly will make the study more realistic and reliable. This study will contribute to the field of preschool education by determining children's opinions on plays and creating educational environments and situations in line with their requests and expectations. In addition to this, it will help both teachers and parents understand their opinions on play through their drawings. This study aims at determining the opinions of 48-72 month-old preschool children on plays.

Methodology

This study was carried out with a qualitative research method. This study was carried out by using a descriptive case study pattern, which is one of the qualitative research methods, in line with its aim. The population of this study was 48-72 month-old preschool children. Data were collected from 40 children in kindergartens affiliated to the Ministry of National Education, Turkey, by using the convenience sampling method among purposeful sampling methods. The data were collected through children's drawings about play and semi-structured interview forms. The data collection tools were "Child Demographic Information Form" and "Semi-structured Interview Form" developed by the researchers and play drawings of children. The interview form included play components such as play space, playmate, play material (toy), and play type created by the researchers by reviewing the literature. With this form, it was aimed to determine children's opinions on play including these components. The researchers received support from the parents in the process steps of this study due to the COVID-19 outbreak. In this study, first, the parents were requested to have their children make a drawing about plays following the instructions prepared by the researchers. Then, the parents were asked to fill the interview form by asking the questions in the semi-structured form prepared online with the explanatory instructions to their children. In the next step, children's drawings were sent to the researcher through e-mail. The data collected were analyzed through a descriptive analysis method from qualitative analysis methods. In this study, the responses provided by children to the semi-structured interview form questions were grouped by coding according to the appropriate categories and sub-categories. The findings obtained as a result of the analysis were supported by the children's drawings and quotations from interviews.

Results, Discussion, and Conclusion

As a result of the study, it was seen that the play spaces children drew mostly were outdoor and open spaces. It was also determined that the play spaces children drew less were indoor and enclosed spaces. Considering the opinions of 48-72 month-old preschool children on plays, the spaces they drew were mostly outdoor and open spaces. It was determined that most of the children included playmates in their drawings. It was also determined that children mostly chose their peers as playmates. Some children stated that they talked with their playmates and they played together in their plays. This indicated that children partially included social play behaviors in the plays they drew. In addition to this, it was determined that very few children stated they played related plays alone. Considering this statement, it was concluded that children did not prefer to be alone when playing. It was determined that few children drew their mother and father as playmates in their drawings. It was seen that only one student included his/her teacher as a playmate in his/her drawing. Considering this statement, it was concluded that children unfortunately did not see their parents and teachers as playmates in their plays. In short, the findings of this study are in parallel with the findings of studies in the literature. In this regard, based on these findings, it is recommended to investigate the reasons why children do not see their mother, father, and teacher as playmates. Considering the preschool children's opinions on plays and the playmates they drew in their drawings, it was determined that plays were played together with

peers. It was determined that most of the children included play materials in their drawings. It was also determined that children included different toys in their drawings, and they stated that toys were used when they were expressing their plays. Based on this finding, it was concluded that the findings of this study were in parallel with the findings of studies in the literature in terms of children's seeing toys as play materials. It was seen that children in the study group used play materials in their drawings. Considering the responses provided by children for the question regarding how the play in drawing was played, it was understood that they communicated and talked with each other, they used the same materials when they were playing together, they participated in the same play and they jointly run the game to achieve a common objective, and they used social play, joint play and collaborative play behaviors. It was also determined that children mostly drew figures when playing active plays and preferred drawing dynamic plays. When children described the plays they drew in their drawings, they mostly mentioned the dramatic play expressions and features. Considering the findings, it was determined that the findings of this study were in parallel with the findings of some studies in literature in terms of children's preferring dynamic, dramatic, social, and active plays. It was also determined that the play type preschool children drew in their drawings was mainly dramatic play. Considering preschool children's opinions on plays, it was determined that the frequencies of creating a name for the play they draw and using a known play name in drawings were close to each other. Considering this statement, it can be said that the children want to give names for the plays they created in their drawings. This can be interpreted as children want to have a say in their plays. In this study, the children mentioned that the ones playing the plays in their drawings felt happy because the plays they drew were fun. The results of this study are in parallel with the findings of studies in literature in terms of plays' being fun for children. In addition to this, it was seen that the children found the plays fun and their favorite plays were dynamic ones. Considering the responses provided by children for the question regarding why their favorite plays were these plays, it was determined that they liked these plays and these plays were fun. It was also determined that children liked ball plays and chase plays. In this study, it was concluded that children's most popular play was hide and seek.

Recommendations

It can be considered that teachers' knowing the opinions of children on plays has an important place in choosing the plays to be used in the education process. It is one of the teacher competencies that they can adapt the activities children call as plays to the goals and objectives of education when using children's plays. Teachers who know the opinions of children on plays can design and implement qualified plays to use in their education plans so that children can learn by playing more effectively and participating actively. To achieve this, teachers and teacher candidates should first increase their knowledge and experience to learn the opinions of children on plays. It is thought that it is important to take the gender variable into consideration when investigating the opinions of children on plays. It can be investigated whether the opinions of children on plays differ or not according to different variables such as age, socio-economic level, school type, being in a private school or a public school, number of siblings, and professions of parents. In addition to this, it is anticipated that investigating the reasons why children do not see their parents and teachers as playmates is also important for strengthening child-parent and child-teacher relations with the studies to be conducted. Similar studies can be conducted by extending the study group and including more children to make the research results more comprehensible.

GİRİŞ

Yüzyıllar öncesinden günümüze kadar gelen oyun; tüm kültür ve toplumlarda önemli bir yere sahiptir. Zamanın etkisiyle ve çağın getirdikleri ile oynanan oyunlar çeşitlenmiş, değişime uğramış, gelişmiş veya ortadan kaybolmuştur. Oyun endüstrisindeki buluşlar, gelişmeler ve yenilikler çocukların oyun alanlarını, oyun tercihlerini, oyun materyallerini değiştirmiştir (Tuğrul, 2014). Kültür ve oyun arasındaki bu karşılıklı ilişkinin çocukların oyunlarını ve oyun arkadaşlarını da etkilediği düşünülmektedir.

Oyun, çocukları anlamak için kullanabilecek önemli bir araçtır. Vygotsky, çocukların oyun sayesinde sembolik temsil yeteneklerini, görsel sanat becerilerini, hayal güçlerini, sembolik dili kullanma becerilerini ve öz düzenleme becerilerini geliştirdiğine, bu sayede de kendi duygu ve düşüncelerini kontrol edebileceğini vurgulamaktadır (Vygotsky,1967). Smilansky ise oyun aracılığı ile çocukların yeni sinirsel bağlantılar kurduklarını ve bu bağlantıların çocukların zihinsel gelişiminde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Smilansky, vd., 1988). Çağdaş oyun teorilerinde ortak olan görüş; oyunun gelişimi yansıtmasının yanında, çocuklar büyüdükçe ve olgunlaştıkça oyunun nasıl oynandığının, işlevinin ve sonuçlarının değişebildiği şeklindedir (Barnett, 2013).

Oyun aynı zamanda, bütünü bir noktaya odaklayan, düşünce ve deneyimi kapsayan bir olaydır. İnsanlık tarihinde oyuna önem verilmeyen, oyun oynanmayan bir dönemin olmadığını vurgulamak mümkündür. Çocuğun en temel ihtiyaçlarından biri de oyun oynamaktır. Oyun, çocuğun çevreyle ilişki kurmasını sağlayan, çocuğun bilinci ve duygusal tecrübesi arasında köprü vazifesi gören, çocuğun duygularını dışa vurmasını sağlayan, çocuğu eğlendiren ve aynı zamanda dinlendiren, çocuğun hayatının en önemli parçalarından biridir (Gönen ve Uyar Dalkılıç, 2017). Başka bir ifadeyle çocukluğun en değerli parçalarından biri oyundur. Oyun çocuklara önemli gelişimsel faydalar sağlar ve ebeveynlere çocuklarıyla etkileşim kurma fırsatı verir (Ginsburg, 2007).

Oyun, çocukların en temel haklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31. Maddesi; çocukların oyun oynama hakkını ifade etmektedir. Madde şu şekildedir:

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.
2. Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Bu sözleşme ile çocukların oyun oynama hakkı, sözleşmeyi kabul eden devletler tarafından yasal olarak kabul edilmiştir. Çocukların oyun oynama hakkı, yasa ile korunan bir haktır.

Oyun çocukluk döneminin fiziksel, duygusal ve zihinsel anlamda sağlıklı geçmesinde ve kişisel gelişimde önemli bir yere sahiptir. Oyun; çocuğun dil, zihin, sosyal, duygusal, fiziksel, kişilik ve ahlak gelişimini olumlu yönde uyarır ve çocuk için önemli becerilerin kazanılmasına temel oluşturur. Çocuklar en hızlı öğrenme çağları olan erken çocuklukta, oyun aracılığı ile ihtiyaç duydukları merak etme, keşfetme, araştırma, hareket etme, düşünme, hissetme gibi yaşantıları deneyimlemektedirler (Tuğrul, 2014). Çocukların oyun oynama sürecinde edindiği ve geliştirdiği beceriler, onların geleceğe karşı hazır hale gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Oyun, çocuğun günlük hayatında önemli olduğu kadar, çocuğun eğitiminde de önemli bir yere sahiptir. Oyun ve öğrenme; çocukların deneyimlerinin bir parçası olan ve yaşam boyu kendilerini çevreleyen dünyayı anlamalarına yardımcı olan iki boyuttur (Samuelsson ve Johansson, 2007). Bir diğer ifadeyle öğrenme ve yaşamı deneyimleme yollarından biri de oyundur. Bu sebeple oyun erken çocukluk döneminde kullanılacak etkili öğrenme yöntemlerinden biridir. Çünkü çocuklar oyun oynamayı severler ve bu da onları öğrenmek için güdüler (Tüfekçioğlu, 2004 akt. Işıtan, 2014). Oyun, eğitimde kullanılacak çok güçlü bir araçtır. Çünkü çocuklar oyun ile bilgi edinir, deneyimlerini zenginleştirir, beceri ve alışkanlık kazanır (Petrovska, Sivevska ve Cackov, 2013). Aynı zamanda oyun çocuklara birinci elden yaşantı sunarak, kavramları somutlaştırmalarını sağlamaktadır. Kavramları somutlaştırmak çocukların kavramları anlamasını ve öğrenmesini kolaylaştırır. Oyun, çocuğun beceri düzeyini, hayal dünyasını, pratik düşünebilme yeteneğini ve kas kuvvetini artırırken aynı zamanda çocuğu cesaretlendirir. Oyun, doğru bir rehberle birlikte işlevsellik kazanmaktadır (Ayan ve Memiş, 2012). Tüm bu sayılan sebepler erken çocukluk döneminde oyunun kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Öğretmenlerin oyun yöntemini verimli ve etkili kullanabilmesi, çocukların oyuna yönelik tutum ve düşüncelerini anlamalarından geçmektedir. Çocuklar için oyunun ne anlam ifade ettiğini bilen bir öğretmen, çocukların yaşına, gelişimine, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik planlarını hazırlarken oyuna yer vererek, eğitimde maksimum verimlilik sağlamaya çalışacaktır. Bu bağlamda çocukların “oyun” hakkındaki görüşlerini bilmek önem arz etmektedir.

Bu çalışma ile okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Çocukların oyun hakkındaki görüşlerine yönelik, alanyazında çalışmalar mevcut olmasına rağmen, verilerin doğrudan çocuklardan toplanarak yapılan çalışmaların sayısının daha az olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Verilerin doğrudan çocuklardan toplanması çocuklarla ilgili olan oyun konusunu aydınlatmak için daha gerçekçi çıkarımlar yapılmasını sağlayacaktır. Bu çalışma okul öncesi eğitimi alanına, çocukların oyun hakkındaki görüşlerinin belirlenerek onların istek ve beklentilerine uygun eğitim ortam ve durumların oluşturulması konusunda katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda hem öğretmenlerin hem ailelerin, çocukların resimleri aracılığıyla onların oyun hakkındaki görüşlerini anlamasına yardımcı olacaktır. Çalışmada 48-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının oyun hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıda verilen araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri mekâna göre nasıldır?
2. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun arkadaşına göre nasıldır?
3. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun materyallerine göre nasıldır?
4. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun türüne göre nasıldır?
5. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun adını kendi bulma veya bilinen oyun adı kullanma durumuna göre nasıldır?
6. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun oynayan kişilerin nasıl hissettiğine göre nasıldır?
7. Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, en sevdiği oyun durumuna göre nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici durum çalışması deseni kullanılarak yapılmıştır. Betimleyici durum çalışmalarında hâlihazırda gerçek yaşam çerçevesinde yer alan bir durumu ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimsek, 2012).

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Bu araştırmanın evrenini yaş grubu 48-72 ay olan ve okul öncesi eğitime devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılarak Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokullarındaki 40 çocuktan veri toplanmıştır. Uygun örneklem yöntemi araştıracıya ulaşılabilirlik, uygulanabilirlik ve ekonomiklik açısından fayda sağlayan bir yöntemdir (Fraenkel & Wallen, 2009). Nitel çalışmalarda örneklem belirlenirken örneklem sayısının 30'dan fazla olması araştırmacıya detaylı ve derinlemesine anlayış geliştirmesi açısından fayda sağlamaktadır (Baltacı, 2018). Bu sebeple örneklem belirlenirken sayının 30'dan fazla olmasına özen gösterilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya katılan çocuklara ilişkin demografik bilgiler

Değişken	Kategoriler	N	%
Araştırmaya katılan çocukların cinsiyeti	Kız	23	57,5
	Erkek	17	42,5
	Toplam	40	100
Araştırmaya katılan çocukların yaşları	4 yaş	5	12,5
	5 yaş	16	40
	6 yaş	19	47,5
	Toplam	40	100
Araştırmaya katılan çocukların okul öncesi eğitimi alma yılı	Hiç almadı	2	5
	1 yıl	15	37,5
	2 yıl	18	45
	3 yıl	5	12,5
	Toplam	40	100

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya 23 kız ve 17 erkek çocuğun katıldığı görülmektedir. 5 çocuk 4 yaşında, 16 çocuk 5 yaşında ve 19 çocuk 6 yaşındadır. Araştırmaya katılan çocuklarda, daha önce okul öncesi eğitim almayan 2 çocuk, 1 yıl okul öncesi eğitim alan 15 çocuk, 2 yıl okul öncesi eğitim alan 18 çocuk ve 3 yıl okul öncesi eğitim alan 5 kişi vardır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çocuk Demografik Bilgi Formu” “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ve çocukların çizdikleri oyun resimleridir. Görüşme formu araştırmacılar tarafından alan yazın taranarak oluşturulan, oyun mekânı, oyun arkadaşı, oyun materyali (oyuncak), oyun türü gibi oyun bileşenlerini kapsamaktadır. Bu form aracılığı ile çocukların bu bileşenleri de kapsayacak şekilde oyun hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın işlem basamaklarında COVID-19 süreci nedeniyle velilerden destek alınmıştır. Çalışmada ilk olarak araştırmacının hazırladığı yönergelere uygun olarak velilerin çocuklarına bir oyun resmi çizdirmeleri istenmiştir. Daha sonra velilere gönderilen açıklayıcı yönerge ile çevrimiçi hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları çocuklarına yönelterek görüşme formunu doldurmaları istenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu bu alt aşamalar hakkında çocukların görüşünü almak adına, çocuklara sorulacak 7 soru içermektedir. Görüşme formu için 3 uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşlerine göre bir soru formdan çıkarılmıştır. Yine uzman görüşlerine göre, forma bir soru eklenmiştir. 3 uzman onayı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmada veri toplamak için kullanılmıştır. Sonraki aşamada ise çocuk çizimleri araştırmacıya elektronik porta aracılığı ile iletilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri; çocukların oyun hakkında çizmiş oldukları resimler ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çocuklara A4 boyutunda beyaz kâğıt ve boya kalemleri verilmiş. Çocuklara “*Bana bir oyun resmi çizer misin?*” yönergesi verilecek ve çocuklardan bu yönergeye uygun resim yapmaları istenmiştir. Çocuklara herhangi bir süre kısıtlaması verilmemiştir. Yönerge verildikten sonra “*Resimlerinizde oyun oynadığınız yeri, kiminle oynadığınızı, neyle oynadığınızı görmek istiyorum, ne oyunu oynadığınızı çok merak ediyorum.*” denilmiş, çocuklar resimlerini yaparken bu alt boyutlar çocuklara tekrar hatırlatılmıştır. Çocukların demografik bilgileri ve sorulara verdikleri cevaplar Google Form üzerinden araştırmacıda toplanmıştır. (Google Form, yarı yapılandırılmış sorular ile oluşturulmuş bir görüşme formudur). Bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri

gözetilmiştir. Bu amaçla gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Hacettepe Üniversitesi Senatosu, 23 Haziran 2020 tarihinde, 35853172-600 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada birinci alt problem olarak belirlenen “Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri mekâna göre nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri mekâna dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 2.’de verilmiştir.

Tablo 2.

“Çizdiğin resimde oyun, nerede oynanmaktadır?” sorusuna çocukların verdiği cevaplar-oyun mekânı

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Okulda	Okul parkında, okul bahçesinde, sınıfta, okulda.	11
Evde	Benim odamda, evde, evimizin bahçesinde, evde ya da bilgisayarda, odamda, odamda yerde.	9
Parkta-bahçede	Lunapark treninde, oyun parkında, parkta, parkta çimlerin üzerinde, bizim sitede parkta, bahçede, lunaparkta.	11
Sokakta-dış mekânlarda	Kumsalda, dışarda, sokakta, dışarda park orman, halı sahada.	8
Bilgisayarda	Evde ya da bilgisayarda.	1
Diğer	Köyde, Fethiye’de.	2
TOPLAM		42

Tablo 2. incelendiğinde çocukların resimlerinde çizdikleri oyunun en çok okul (f:11), park ve bahçelerde (f:11) oynandığını söyledikleri sonucuna ulaşılabilir. Bazı çocuklar çizdikleri oyunun evde (f:9) oynandığını, bazı çocuklar sokakta ve dış mekânlarda (f:8) oynandığını, bazı çocuklar ise diğer mekânlarda (f:2) oynandığını belirtmişlerdir. Bir çocuk resminde çizdiği oyunun evde ya da bilgisayarda (f:1) oynandığını belirtmiştir. Çalışma sonucunda çocukların resminde çizdiği oyun mekânının çoğunlukla dış ve açık mekân olduğu görülmüştür. Az sayıda çocuğun ise resminde çizdiği oyun mekânının iç ve kapalı mekân olduğu saptanmıştır.

Aşağıda “okulda” kategorisinin, “okul bahçesinde” alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 1. Ç12: "...Okul bahçesinde oynuyorum..."

Aşağıda "ev" kategorisinin, "evde" alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 2. Ç32: "...Evde..."

Araştırmada ikinci alt problem olarak belirlenen "Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun arkadaşına göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri oyun arkadaşına dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 3.'de verilmiştir.

Tablo 3.

“Çizdiğin resimde kimler oyun oynamaktadır?” sorusuna çocukların verdiği cevaplar-oyun arkadaşı

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Akran ve çocuk	Arkadaşlarımla, arkadaşım ve ben, sınıf arkadaşlarımla.	25
Yetişkin-aile üyesi ve çocuk	Babam ve ben; abim ve ben; anne ve çocuk; ben, annem, babam, bir teyze, bir abla ve bir abi; ablam ve ben; ben ve kardeşim; annem, babam ve ben.	9
Akran-yetişkin-aile üyesi ve çocuk	Arkadaşlarım, öğretmenlerim ve ben; abim, arkadaşım ve ben.	2
Oyuncak ve çocuk	Ben ve bebeğim.	1
Tek Başına	Tek başıma	1
Diğer	Çocuklar.	2
TOPLAM		40

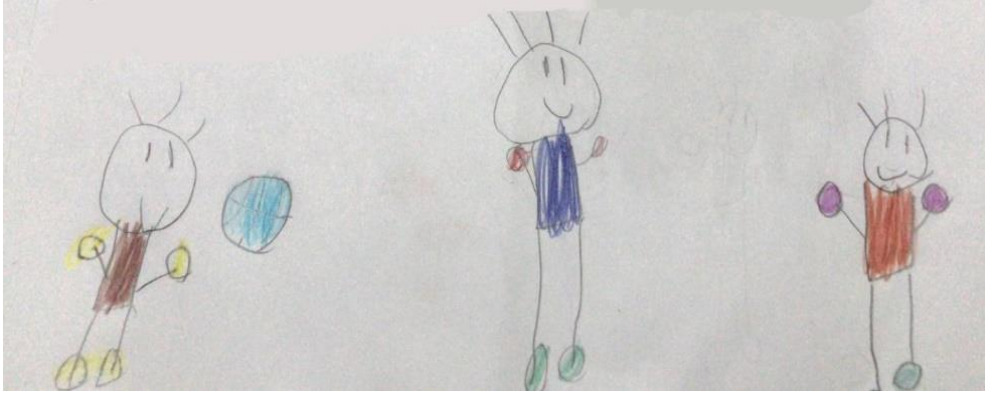
Tablo 3. incelendiğinde, çocukların resimlerinde oyunda en çok akranları ile birlikte (f:25) oynadıklarını çizdikleri sonucuna ulaşılabilir. Bazı çocuklar resimlerindeki oyunda yetişkin-aile üyeleri ile birlikte (f:9) oyun oynadıklarını; bazı çocuklar akranları, yetişkin-aile üyeleri ile birlikte (f:2) oyun oynadıklarını çizdiklerini belirtmişlerdir. Bazı çocuklar resimlerindeki oyunda, oyunun çocuklar (f:2) tarafından oynandığını belirtmişlerdir. Bir çocuk resmindeki oyunu, oyuncağı ve kendisinin (f:1) oynadığını çizdiğini belirtmiştir. Bir çocuk resmindeki oyunu sadece kendi (f:1) oynadığını belirtmiştir.

Aşağıda “akran ve çocuk” kategorisinin, “arkadaşım ve ben” alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 3. Ç1: “...Bu oyun iki kişilik. Biri benim biri de Emir...”

Aşağıda “yetişkin-aile üyesi ve çocuk” kategorisinin, “annem, babam ve ben” alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 4. Ç35: "...Ben, annem ve babam..."

Aşağıda "akran-yetişkin-aile üyesi ve çocuk" kategorisinin, "abim, arkadaşım ve ben" alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 5. Ç21: "...Abim ve arkadaşım Nisa ile..."

Araştırmada üçüncü alt problem olarak belirlenen "Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun materyallerine göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri oyun materyaline dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 4.'de verilmiştir.

Tablo 4.

“Çizdiğin resimde ne ile oyun oynanmaktadır?” Sorusuna Çocukların Verdiği Cevaplar-Oyun Materyali

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Araç-gereçler	Salıncak, ampul, voleybol topu, futbol topu, top, satranç, kâğıt ve kalem, ip, zıpzıp, balon, top ve balon.	18
Temsili oyuncaklar	Labirent gibi karlı yollarda olan bir tren, dinazor oyuncakları, megalodon ve dunkleosteus oyuncakları, köpek balığı oyuncakları, kürek, kova ve tırmık, araba, hem araba hem helikopter, evcilik, bebekler, robot, rapunzel arabası, oyuncak evi ve minik oyuncaklar, kardeşimin arabası.	14
Doğal materyaller	Kütük ve taş.	3
Yapı oyuncakları	Oyun hamuru.	1
Oyun materyali yok	Hiçbir şey, arkadaşlarla oynanan oyun, bacaklarla, saklambaçta duvarda saymak.	5
TOPLAM		41

Tablo 4. incelendiğinde çocukların resimlerinde en çok günlük hayatta kullanılan araç-gereçleri (f:18) oyun materyali olarak çizdikleri sonucuna ulaşılabilir. Bunu takiben birçok çocuk da resimde temsili oyuncaklar (f:14) ile oyunun oynandığını belirtmişlerdir. Bazı çocuklar resimlerinde doğal materyaller (f:3) ile oyunun oynandığını, bazı çocuklar ise çizdikleri oyunun oynanması için materyale ihtiyaçları olmadığını (f:5) belirtmişlerdir. Bir çocuk ise resimde çizdiği oyunun yapı oyuncakları sayılabilecek oyun hamuru (f:1) ile oynandığını belirtmiştir.

Aşağıda “temsili oyuncaklar” kategorisinin, “megalodon ve dunkleosteus oyuncakları” alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 6. Ç5: “...Ben megalodonum ile Doruk da dunkleosteus ile oynuyor...”

Aşağıda “doğal materyaller” kategorisinin, “taş” alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 7. Ç15: "...Taş ile sek sek..."

Araştırmada dördüncü alt problem olarak belirlenen "Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun türüne göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri oyun türüne dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 5.'de verilmiştir.

Tablo 5.

"Çizdiğin resimde oyun nasıl oynanmaktadır?" sorusuna çocukların verdiği cevaplar-oyun türü

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Dramatik oyun	Tren her yere gidiyor, yönlendirme kollarını hareket ettirerek yön buluyor; kendimizi inşaat alanında hayal ediyoruz; herkes elindeki balıkla bir süre oynuyor sonra balıklarımızı değiştiriyoruz; köpek balıklarını yakalamaca; araba sürme; düğmeye basınca pervane çalışıyor, dev robot olabiliyor; bir anne kızına hediye olarak resim çiziyor ve hediye ediyor; bebeklerimi konuşturuyorum, yürütüyorum, okula götürüyorum; robot sayıyor saklanıyoruz; salıncakta sallanarak denizi izleyerek muhabbet ediyoruz; rapunzel arabasına herkes sıra ile biniyor; minik oyuncakları konuşatarak, bebeklere anne olur bakımını sağlar; balonun peşinden maceraya çıkmak, arabaları konuşatarak oynuyoruz.	16
Fiziksel oyun	Annem beni arkamdan sallayarak, top atarak, arkamızda dönerek, tek ayaküstünde zıplayarak, zıplayarak, atarak, birbirimize top atarak.	10

Tablo 5 devamı..

Kurallı oyun	Takımlar birbirine gol atmaya çalışıyor, en çok gol atan kazanıyor; futbol oynuyorlar; bu oyunun amacı yüksekte olmayan kişiyi ebelemektir; kaleye topu atan, gol atıyor; taşlarla oynuyoruz; bir kişi ortada olur ve kenardaki iki kişi onu vurmaya çalışır; abim ağacın önünde sayıyor ben de saklanıyorum; rakamları verilen sıralamaya göre yazıyoruz; taşı oyundaki rakamların üzerine atarak ayakla çizgilere basmadan giderken taşı alıyorsun; bendeki topun arkadaşşıma değmemesi gerekiyor, arkadaşşıma değerse o yanar; biri duvara kapanarak sayıyor, diğer kişiler saklanıyor, sayma bittikten sonra arkadaşlarını bulup ebelemeye çalışıyor, iki kişi yana geçer ve ortaya da bir kişi geçer, ortada olanı topla vurmaya çalışırlar.	12
Yapı-inşa oyunu	Kovaya önce kumu koyuyoruz sonra su, ters çeviriyoruz; sınıfta masaya oturup oyun hamurlarından etkinlik yapıyoruz.	2
TOPLAM		40

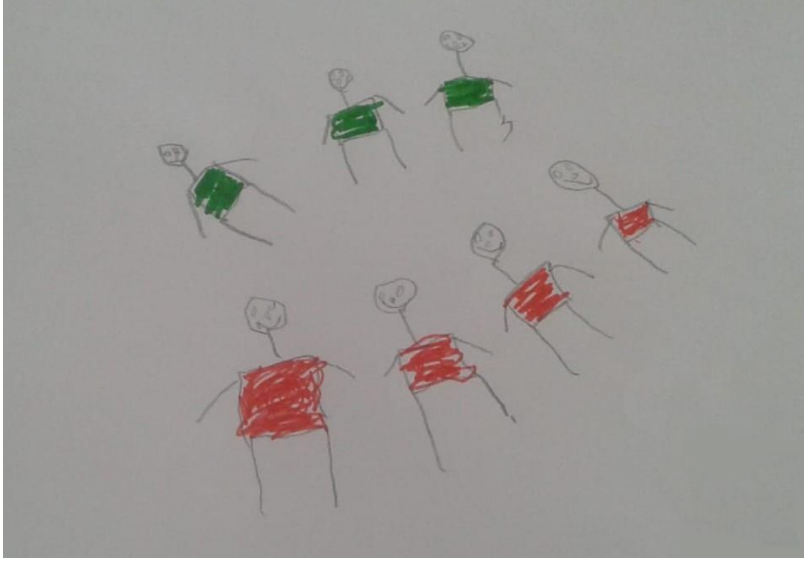
Tablo 5. incelendiğinde çocukların resimlerinde en çok dramatik oyunları (f:16) çizdikleri sonucuna ulaşılabilir. Bunu takiben çoğu çocuk resimlerindeki oyunlarında fiziksel oyunları (f:10) ve kurallı oyunları (f:12) çizdiklerini belirtmişlerdir. Bazı çocuklar resimlerinde yapı-inşa oyununu (f:2) çizdiklerini belirtmişlerdir.

Aşağıda “dramatik oyun” kategorisinin, “tren her yere gidiyor, yönlendirme kolların hareket ettirerek yön buluyor” alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 8. Ç11: “...Tren her yöne gidiyor, yönlendirme kollarını hareket ettirerek yön buluyor. İstenecek yöne gidip yoksa ekranda çarpışma işareti çıkıyor...”

Aşağıda “fiziksel oyun” kategorisinin, “arkamızda dönerek” alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 9. Ç36: "...Arkamızda dönerek..."

Araştırmada beşinci alt problem olarak belirlenen "Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun adını kendi bulma veya bilinen oyun adı kullanma durumuna göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri oyun adına dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 6.'da verilmiştir.

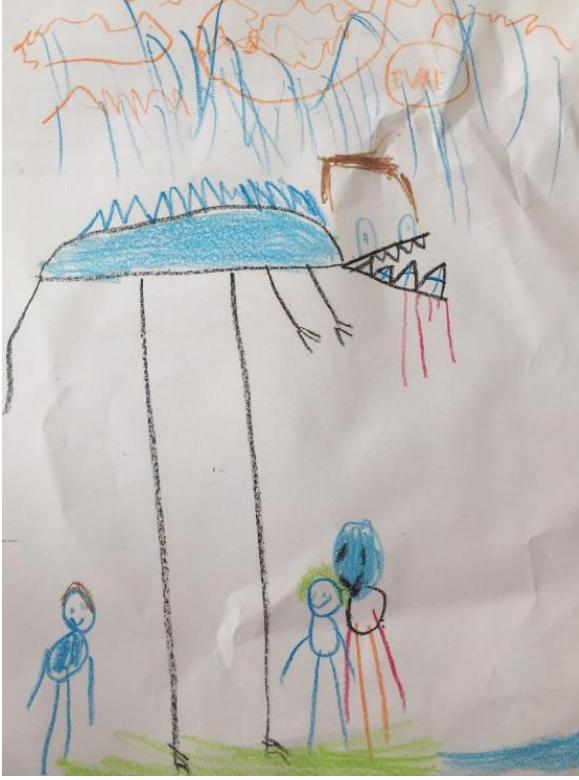
Tablo 6.

"Çizdiğin resimdeki oyunun adı nedir?" sorusuna çocukların verdiği cevaplar

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Çocuğun kendi bulduğu oyun adı	Lunapark treni, oyun parkı, inşaatçılık-inşaat alanı 2, dinazor korkutmacılık, balık yakalamaca-balık avı, balık tutmaca, arabacılık, pipak, oyun hamuru şekli, lunaparkta saklambaç, topları atmak, denize doğru salıncakta sallanmak, haspir, zıpzip, top atmaca, balon yakalama, araba oynamak.	18
Bilinen oyun adı	Futbol, voleybol, yerden yüksek, satranç, yakan top, kumdan kale, kutu kutu pense, saklambaç, su doku, sek sek, evcilik, istop, ip atlama.	22
TOPLAM		40

Tablo 6. incelendiğinde çocukların çizdikleri oyun adlarının en çok bilinen oyun adları (f:22) olduğu sonucuna ulaşılabilir. Aynı zamanda tablo incelendiğinde çoğu çocuğun çizdiği oyun adını kendi bulduğu (f:18) sonucuna ulaşılabilir.

Aşağıda "çocuğun kendi bulduğu oyun adı" kategorisinin, "dinazor korkutmacılık" alt kategorisine ait çocuk resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 10. Ç4: "...Dinozor korkutmacılık..."

Aşağıda "bilinen oyun adı" kategorisinin, "evcilik" alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 11. Ç17: "...Evcilik..."

Araştırmada altıncı alt problem olarak belirlenen "Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, resimlerinde çizdikleri oyun oynayan kişilerin nasıl hissettiğine göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların resimlerinde çizdikleri oyun oynayan kişilerin nasıl hissettiğine dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7.

“Çizdiğin resimdeki oyun oynayan kişi nasıl hissediyor? neden?” sorusuna çocukların verdiği cevaplar

Kategoriler	Alt Kategoriler	F
Olumlu duygular	Mutlu, eğleniyor, başarılı olmak istiyorum, çok zevk alıyor, heyecanlı, güzel, iyi, neşeli, burası çok güzel seni çok seviyorum diyor.	38
Olumsuz duygular	Korku, endişe	5
Belirsiz	Hayal gücümüz ile farklı bir dünyadaymışız gibi hissediyoruz.	1
TOPLAM		44

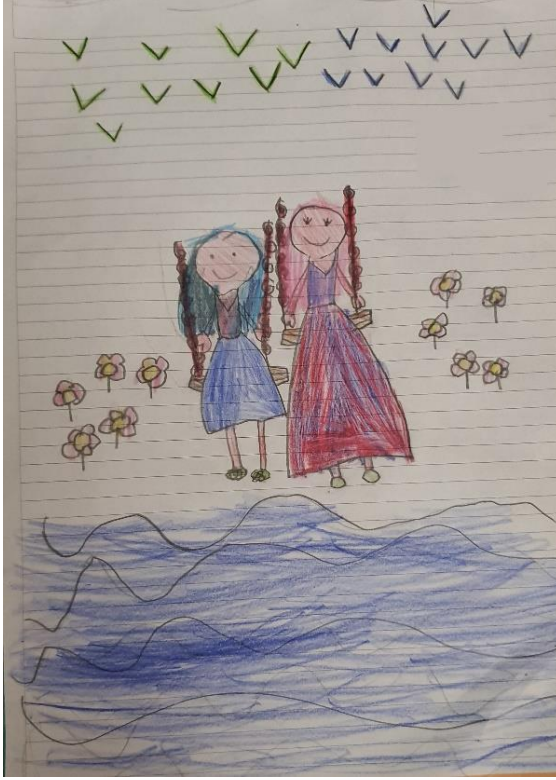
Tablo 7. incelendiğinde çocukların resimlerinde oyun oynayan kişilerin en çok olumlu duygular (f:38) hissettiğini belirttikleri sonucuna ulaşabilir. Çocuklar, olumlu duyguların nedenini oyun oynamanın eğlenceli bir aktivite olmasından kaynaklı onları mutlu eden bir aktivite olduğunu belirtmişlerdir. Çocuklar resimlerinde oyun oynayan kişilerin olumsuz duygular (f:5) hissettiklerini belirtmişlerdir. Çocuklar, olumsuz duyguların nedenini uçurumun kenarında olduğundan, saçlarını tarayamadığı için ve balonunun uçup gidebileceğini düşündüğü için ve ebeleneceğim için ifadeleri ile açıklamışlardır. Bir çocuğun görüşme sorusuna vermiş olduğu cevabın olumlu veya olumsuz bir duygu belirtmediği (f:1) belirlenmiştir.

Aşağıda “olumlu duygular” kategorisinin, “iyi” alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 12. Ç24: “...İyi hissediyor. Çünkü eğlenceli...”

Aşağıda “olumsuz duygular” kategorisinin, “korku” alt kategorisine ait çocuk verilerinden bir tanesinin resmi ve çocuğun görüşme sorusuna verdiği cevabı belirtilmektedir.

Resim 13. Ç26: "...Çok heyecanlı ve biraz korkuyor. Çünkü uçurum kenarında sallanıyor..."

Araştırmada yedinci alt problem olarak belirlenen " Okul öncesi dönem çocuklarının (48-72 ay) oyun hakkındaki görüşleri, en sevdiği oyun durumuna göre nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Çocukların en sevdiği oyunlara dair kategoriler, alt kategoriler ve frekans değerleri Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8.

"En sevdiğin oyunlar neler? neden?" sorusuna çocukların verdiği cevaplar

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Saklambaç	-	25
Dramatik oyunlar	İnşaatçılık, uzaycılık, dinozorculuk, doktorculuk, kuaförcülük, balık tutmaca, balıkçı Hasan oyunu, evcilik, hastanecilik, itfaiyecilik, kukla tasarlayıp oynamak, yazar kasayla alışveriş, arabacılık.	16
Park oyunları	Tahterevallı, salıncak, kaydırak, kum havuzu, dönme dolap.	5
Oyuncak ile oynanan oyunlar	Köpekbalığı oyunu, araba oyunu, yarış arabası, oyuncak, pijamaskeliler oyuncakları, frisbee, lego, pipetleri birleştirme, tahta bloklar, kumandalı araba, dinozor, minik oyuncak.	15
Top ile oynanan oyunlar	Futbol, voleybol, top oynamak, istop, yakar top, top atmaca.	14
Satranç	-	4
Körebe	-	5
Yerden yüksek	-	4

Tablo 8 devamı..

Yakalamaca	-	5
Sek sek	-	4
Sudoku	-	3
Yapboz	-	2
Gizli resim bulma	-	2
Bil bakalım	-	2
Dans etme	-	2
Oyun hamuru	-	2
Diğer	Barwstars oyunu, uçurtma, Minecraft oyunu, deve-cüce oyunu, sıcak-soğuk oyunu, denge oyunu, kızmabirader, tenis, tavla, kule oyunu, bardak oyunu, zekâ oyunları, twister, kelime oyunu, deniz kenarında oynamak, kutu kutu pense, mendil kapmaca, ip atlama, kart eşleştirme, yastık savaşı, köşe kapmaca.	21
TOPLAM	☐	131

Tablo 8. incelendiğinde çocukların en çok saklambaç (f:25) oyununu sevdiklerini söyledikleri sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanında çocuklar; dramatik oyunların (f:16), oyuncak ile oynanan oyunların (f:15) ve top ile oynanan oyunların (f:14) en sevdikleri oyunlar arasında olduğunu belirtmişlerdir. Bazı çocuklar park oyunları (f:5), satranç (f:4), körebe (f:5), yerden yüksek (f:4), yakalamaca (f:5), sek sek (f:4), su doku (f:3), yapboz (f:2), gizli resim bulma (f:2), bil bakalım (f:2), dans etme (f:2) ve oyun hamuru ile oynama (f:2) aktivitelerini en sevdikleri oyunlar içerisinde belirtmişlerdir. Söylenilen oyunların dışında kalan oyunları, en sevdiği oyunlar içerisinde belirten çocukların oyunları da diğer kategorisinde (f:21) belirtilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın bu kısmında çalışmada cevaplanan soruların her birinin sonuçları ayrı başlıklar halinde incelenmiş ve yapılan diğer çalışmalarla arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

Mekan

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde çocukların en çok sırasıyla okul, park, bahçe ve dış mekanda oyun alanı çizdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bulgu konuyla ilgili yapılan ve Türkiye’de kuşaklar arası oyun kavramını inceleyen fenomenolojik desendeki bir araştırmayla paralellik göstermektedir. Yapılan bu araştırmada çocuklar oyun alanlarını okul, park, bahçe, dış mekân olarak betimlerken; Şahin (2021) tarafından yapılan çalışmada üç farklı jenerasyondaki yetişkinlerin çocukluk zamanlarında okul, sokak, açık alanlar, park gibi vurguları yaptığı görülmektedir. Yapılan çalışmanın dikkat çeken sonuçlarından birisi de çocuklardan sadece birinin bilgisayarda oyun oynadığını çizmesidir. Konuyla ilgili büyük anne ve büyük babaların dahil edildiği bir araştırma incelendiğinde torunlarının oyun tercihlerinin bilgisayardan yana olduğunu belirtmektedirler. Önceki iki kuşaktan farklı olarak torunların fiziksel aktiviteye dayalı dış mekân oyunları yerine iç mekânlarda oynanan bireysel oyunları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (Altınkaynak ve Güneş, 2014). Yapılan araştırma sonuçları, çocukların oyun tercihlerinde dış veya iç mekân tercihi konusunda, bahsedilen araştırma sonuçları ile paralellik göstermemektedir.

Oyun Arkadaşı

Araştırma bulguları incelendiğinde çocukların oyun arkadaşı olarak en çok akranlarını ve yetişkin aile üyelerini çizdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili çalışmalar incelendiğinde çocukların akranları ve kendisinden olgun düşünürler ile oynadıkları oyunlar aracılığı ile özyönetim becerilerini geliştirdikleri bilgisine ulaşılmaktadır (Uncu ve Çalışır, 2018). Ayrıca çocukların sağlıklı bir şekilde gelişim göstermeleri için akranları ile oyun oynama ihtiyaçlarının olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Baş, 2016). Çocukların oyunlarına anne-baba ve öğretmen katılım durumunun incelendiği bir çalışmada, sadece 1 çocuğun anne ya da babasının oyun oynarken kendisine eşlik ettiğini belirttiği, çocukların çoğu oyun oynarken anne ya da babalarının farklı işlerle meşgul olduklarını belirttikleri ifade edilmiştir. Çocukların oyun oynadığı süreçte öğretmenlerin etkinlik sürecine hazırlıkla ilgili çalışmalara odaklandıkları ve çocuklarla oyun oynayan öğretmen sayısının oldukça az olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Tuğrul, Aslan, Ertürk ve Altınkaynak, 2014). Başka bir çalışmada kültürümüzde hem çocuk hem de ebeveynlerin oyun ortamında bir arada olmanın önemini yeterince anlamadığı ifade edilmektedir. Aynı çalışmada anne ve babaların çocukların oyunlarında direktif veren ve kontrol eden oyun arkadaşı rolünü üstlendikleri ve bu rol ile oyunun sosyal etkileşimini engelledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Oksal, 2005). Yapılan bu çalışmada ise çocukların resimlerinde çoğunlukla oyun arkadaşına yer verdikleri görülmektedir. Çocukların oyun arkadaşı olarak çoğunlukla akranlarını seçtikleri görülmektedir. Bazı çocuklar oyunlarında, oyun arkadaşları ile konuştuklarını ve oyunu birlikte oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu da çocukların resimlerinde çizdikleri oyunda, sosyal oyun davranışlarına kısmen yer verdiklerini göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmada çok az sayıda çocuğun tek başına oyun oynadığını ifade ettiği görülmektedir. Bu ifadeden çocukların oyun oynarken yalnız olmayı tercih etmedikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırmada az sayıda çocuğun resimlerinde oyun arkadaşı olarak anne ve babasını çizdiği görülmektedir. Sadece bir çocuğun resminde oyun arkadaşı olarak öğretmene yer verdiği görülmektedir. Bu ifadelerden çocukların anne-babalarını ve öğretmenlerini oyunlarında oyun arkadaşı olarak görmedikleri sonucu çıkarılabilmektedir. Kısaca bu bağlamda alan yazındaki araştırmalarla yapılan çalışma arasında paralellik görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkılarak çocukların anne, baba ve öğretmenlerini oyun arkadaşı olarak görmeme nedenlerinin araştırılması önerilmektedir. Yapılan başka bir çalışmada babaların çocukların oyunlarına katılımları ve oyun hakkındaki görüşleri incelenmiş; babaların çocuklarının oyunlarına sık sık katıldıkları ve oyun hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Babaların gelir, çalışma durumu, aile tipi ve çocukların cinsiyeti gibi sosyo-demografik özelliklerinin oyuna katılımlarını ve oyun hakkındaki görüşlerini etkilediği ifade edilmiştir (İvrendi ve Işıkoğlu, 2010). Yapılan bu çalışmada ise çok az sayıda çocuğun babalarını oyun arkadaşı olarak belirttikleri görülmüştür. Yapılan bu araştırma sonucu, çocukların babalarını oyun arkadaşı olarak görme konusunda bahsedilen araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir. Roopnarine (2011), teknolojik olarak gelişmiş batı toplumlarında ebeveynlerin, çocukların sosyal ve bilişsel gelişimi için oyunu önemli kabul etme ve kendilerini çocuklarının oyun arkadaşı olarak görme olasılıklarının daha fazla olduğunu; daha geleneksel toplumdaki ebeveynlerin ise oyunu çocukluk gelişimi için sıradan bir olgu olarak kabul etme olasılıklarının daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda ailelerin çocukların gelişiminde oyunun önemini bilmesi ve çocuklarının oyun arkadaşı olma konusunda isteklilik duymaları önem arz etmektedir.

Oyun Materyalleri

Yapılan araştırmalarda okul öncesi eğitim öğretmeni adaylarının oyunun kullanılacağı eğitim ortamlarının ilgi çekici materyaller ile düzenlenmesi gerektiğini ifade ettikleri (Erbil Kaya, Yalçın, Kimzan ve Avar, 2017); çocukların, annelerin ve öğretmenlerin oyuncağı öncelikli oyun aracı olarak gördüklerini belirttikleri (Özdemir ve Ramazan, 2012); okul öncesi dönem çocuklarının bir etkinliğin oyun olması için etkinliğin içerisinde oyuncak olması gerektiği ve çocuğun da oyuncak ile temasının olması gerektiğini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır (Koçyiğit ve Baydilek, 2015). Yapılan bu çalışmada ise çocukların büyük bir kısmının resimlerinde çizdikleri oyunlarda oyun materyallerine yer verdikleri görülmüştür. Sonuçlar göz önüne alındığında öğretmenlerin çocuklar için hazırlayacakları oyun ortamının ilgi çekici materyaller ile düzenlenmesi, çocukların da bu ortamları oyun olarak kabul etmelerinde etkili olacaktır, yorumuna ulaşılmaktadır. Ayrıca çocukların oynadıkları oyunu ifade ederken oyuncak kullanıldığını belirttikleri ve resimlerinde farklı oyuncak çizimlerine yer verdikleri

saptanmıştır. Bu bulgudan yola çıkarak yapılan araştırma sonuçlarının, çocukların oyuncacı oyun aracı olarak görmeleri konusunda alan yazındaki araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Moreno Lucas (2017), oyun ve oyuncakların erken çocukluk eğitiminde öğrenmeyi teşvik eden ana materyaller olduğunu, çocukların oyuncaklar ile kurduğu etkileşim sayesinde gelişimi için gerekli olan becerileri edineceğini ve öğreneceğini ifade etmektedir. Oyunun bir gelişim ve öğrenme kaynağı olması için çocuğun keşfetmesine ve üretmesine izin veren oyuncakları içermesi gerektiğini belirtmektedir. Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak çocukların oyun oynamak için oyuncak olarak tasarlanan materyallere ihtiyaç duymadıkları, günlük yaşamdan materyallerin ve malzemelerin oyun içerisinde etkin bir şekilde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Oyun Türü

Yapılan araştırmalarda okul öncesi dönem çocuklarına göre bir etkinliğin oyun olarak tanımlanabilmesi için gereken bazı koşulların olduğu belirtilmektedir. Bu koşullardan biri de etkinliğin içerisinde hareket barındırmasıdır (Koçyiğit ve Baydilek, 2015); çocukların sosyal oyun davranışlarını oldukça sık, paralel oyun davranışlarını bazen sergiledikleri görülmekte (Uygun ve Kozikoğlu, 2019); çocukların serbest zaman etkinliklerinde zamanlarının, % 29.1'ini dramatik oyunlar, % 20'sini masa oyunları, % 23'ünü sanat çalışmaları, % 18.2'sini yapı inşa oyunları, % 9.6'sını diğer (kovalamaca, kuralsız oyun, itiş-kakış oyunları) oyunları oynayarak geçirdikleri belirtilmektedir (Özdemir, 2014). Yapılan başka bir araştırmada ise çocuklar oyunu 6 değişkenle açıklamışlardır ve bu değişkenlerden birinin aktif oyun olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan çocuklar aktif oyun değişkenini, hareketsiz ev oyunları veya bilgisayar oyunlarının dışında, oyunlarda aktif olmaları gerektiği şeklinde ifade etmişlerdir (Barnett, 2013). Yapılan çalışmada çocuklara resimlerinde çizdikleri oyunun nasıl oynandığı sorulduğunda çocukların verdikleri cevaplardan; onların birbiri ile iletişim kurduğu, konuştuğu, çocukların birlikte iken aynı materyalleri kullandıkları, aynı oyunda yer aldıkları ve ortak bir amaca ulaşmak için oyunu ortaklaşa yürüttükleri ve oyunlarında sosyal oyun, birlikte oyun, işbirlikçi oyun davranışlarını kullandıkları anlaşılmaktadır. Aynı zamanda çocukların oyun resimlerinde çoğunlukla kişileri aktif oyun oynarken çizdikleri ve hareketli oyunları çizmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Çocuklar resimlerinde çizdikleri oyunu anlatırken en çok dramatik oyun ifadelerine ve özelliklerine değinmişlerdir. Araştırma sonuçları dikkate alındığında, yapılan bu çalışma sonuçlarının çocukların hareketli oyunları, dramatik oyunları, sosyal oyunları ve aktif oyunları tercih etme konusunda bahsedilen araştırma sonuçları ile birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Oyun Adı

Koçyiğit ve Başara Baydilek (2015), okul öncesi dönem çocuklarının oyun algılarını incelemek adına yaptıkları araştırmada, elde edilen bulgulara göre bir etkinliğin oyun olarak tanımlanabilmesi için gereken öğelerden biri planlamanın çocuk tarafından yapılmasıdır. Aynı zamanda çocukların oyun sürecinde söz sahibi olmak istemeleri de bulgular arasındadır. Yapılan çalışmada çocukların çizdikleri resimlerdeki oyunların adlarının çoğunlukla en çok bilinen oyun adları olduğu hemen hemen aynı yoğunlukta da kendi buldukları oyun adlarından bahsettikleri görülmüştür. Bu ifadeden çocukların resimlerinde çizdikleri oyunlara kendi buldukları oyun adlarını koymak istedikleri söylenebilir. Bu da çocukların oyunları üzerinde söz sahibi olmak istedikleri yönünde yorumlanabilir. Yapılan araştırma sonuçlarının, çocukların oyunları üzerinde söz sahibi olmak istemeleri ve oyunu kendilerinin yönlendirmesi konusunda, bahsedilen araştırma sonuçları ile birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Oyun Oynayan Kişilerin Hisleri

Yapılan araştırmalarda, çocuklar için bir etkinliğin oyun olması için; eğlenceli olması gerektiği belirtilmekte (Koçyiğit ve Baydilek, 2015); öğretmenlerinin oyun kavramına ilişkin ürettiği metaforlardan birinin “eğlendirici rolü ile oyun” olduğu görülmekte ve öğretmenlerin çocuklar için oyunu eğlendirici bulduğu ifade edilmekte (Giren, 2016); çocukların oyunu tanımlarken, oyunun eğlenceli ve keyif verici yönünü daha çok vurguladığı görülmektedir (Tuğrul, Aslan, Ertürk ve

Altınkaynak, 2014). Oyun aracılığı ile çocuklar, farklı durumları deneyimleme şansına sahip olurken gerçek hayata yansıyan sonuçları olmadığı için daha özgür bir tutum sergileyebilmektedirler. Bu da çocukların oyun oynama sürecinde daha fazla keyif almalarını sağlamaktadır (Hirsh-Pasek, vd., 2003). Yapılan bu çalışmada ise çocuklar resimlerinde çizdikleri oyunları eğlenceli olmasından dolayı oyun oynayan kişilerin iyi duygular içinde olduklarını, kendini mutlu hissettiklerini belirtmektedirler. Araştırma sonuçları, çocuklar için oyunun eğlenceli olduğu konusunda, bahsedilen araştırma sonuçları ile paraleldir.

En Sevdiği Oyun

Koçyiğit ve Baydilek (2015), okul öncesi dönem çocuklarının oyun algılarını incelemek adına yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarına göre bir etkinliğin oyun olarak tanımlanabilmesi için gereken koşullardan birinin, etkinliğin içerisinde hareket barındırması olduğunu belirtmişlerdir. Sapsağlam (2018), okul öncesi dönem çocuklarının değişen oyun tercihlerini belirlemek amacı ile yaptığı çalışmada, çocukların oyun tercihlerinde oyunlara karşı ilgi duymanın, sevgi duymanın ve oyunun eğlenceli olmasının tercih nedenleri arasında olduğu belirtilmektedir. Yapılan bu çalışmada ise çocukların en sevdiği oyunların neden bu oyunlar olduğu sorulduğunda, oyunları sevdiğini ve bu oyunların eğlenceli oyunlar olduğunu belirttikleri görülmüştür. Yapılan araştırma sonuçları, çocukların sevdiği ve eğlenceli buldukları oyunları tercih ettikleri konusunda, bahsedilen araştırma sonuçları ile birbirini destekler niteliktedir. Blatchford, Creaser ve Mooney (2006), yaptıkları bir çalışmada çocuklar arasında en yaygın oyunların; futbol, kovalamaca oyunları ve top oyunları olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların şarkı söyleme ve oyun alanında oynanan oyunları ise nadiren tercih ettiklerini belirtmişler. Araştırma sonunda, çocuklar için en popüler oyunun futbol olduğu ifade edilmektedir. Yapılan bu çalışmada ise bahsedilen araştırma ile benzer olarak çocukların top oyunları ve kovalamaca oyunlarını da sevdiğini belirttikleri saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada çocuklar için en popüler oyunun saklambaç olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada çocukların oyunu eğlenceli buldukları ve en sevdiği oyunların da genellikle hareketli oyunlar olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Yaş, sosyo-ekonomik düzey, okul türü, özel okul ve devlet okulu olma durumu, kardeş sayısı, anne-baba mesleği gibi farklı değişkenlere göre çocukların oyun hakkındaki görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği araştırılması önerilmektedir. Bunun yanı sıra çocukların anne, baba ve öğretmenlerini oyun arkadaşı olarak görmeme nedenlerinin de yapılacak çalışmalarla araştırılmasının, çocuk-anne-baba ve çocuk-öğretmen ilişkilerinin güçlendirilmesi adına önemli olduğu öngörülmektedir. Araştırma sonuçlarının daha genellenebilir olması adına, örneklem grubu genişletilerek benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ayan, S. ve Memiş, U. A. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 143-149.
- Baltacı, A. (2018). Nitel çalışmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Barnett, L. A. (2013). Children's perceptions of their play: scale development and validation. *Child Development Research*. <https://www.hindawi.com/journals/cdr/2013/284741/> internet adresinden 11 Nisan 2020 tarihinde erişilmiştir.
- Baş, A. (2016). *Kentsel tasarım perspektifinden çocuk dostu sokak* (Lisans Bitirme Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

- Birleşmiş Milletler (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> internet adresinden 9 Nisan 2020 tarihinde erişilmiştir.
- Blatchford, P., Creaser, R. ve Mooney, A. (2006). Playground games and playtime: the children's view. *Educational Research*, 32, 163-174. doi: <https://doi.org/10.1080/0013188900320301>
- Bosacki, L. S. (2013). A longitudinal study of children's theory of mind and drawings of play. *World Journal of Education*, 3(5), 13-25. doi: <http://dx.doi.org/10.5430/wje.v3n5p13>
- Erbil Kaya, Ö., Yalçın, V., Kimzan, İ. ve Avar, G. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının oyun temelli öğrenmeye bakış açıları ve uygulamaya yansımaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 800-834. doi: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.303240>
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *American Academy of Pediatrics*, 119(1), 182-191. doi: <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697>
- Giren, S. (2016). Early childhood education teachers' metaphors about play concept for preschoolers/Okul öncesi öğretmenlerinin "okul öncesi dönem çocuğu için oyun" kavramına ilişkin metaforları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(1), 372-388.
- Gönen, M. ve Uyar Dalkılıç, N. (2017). *Çocuk Eğitiminde Yaratıcı Drama*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., and Eyer, D. E. (2003). *Einstein never used flash cards: How our children really learn--and why they need to play more and memorize less*. Emmaus, PA: Rodale.
- Işıtan, S. (2014). Okul öncesi eğitim ortamlarında oyun. Köksal Akyol, A. ve Aksoy, A. B. (Ed.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 3* (s. 281-307). Ankara: Hedef Basın Yayın.
- İvrendi, A. ve Işıkoğlu, N. (2010). N. A Turkish view on fathers' involvement in children's play. *Early Childhood Education*, 37, 519-526. doi: <https://doi.org/10.1007/s10643-010-0376-2>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Koçyiğit, S. ve Başara Baydilek, N. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının oyun algılarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-26.
- Legankova, V. O. ve Nedvetskaya, T. M., (2016). Teacher's Professional gaming competence as a condition for preschool education quality enhancement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 233(2016), 88-90.
- Moreno Lucas, F. M. (2017), The game as an early childhood learning resource for intercultural education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, 908-913. doi: 10.1016/j.sbspro.2017.02.127
- Oksal, A. (2005). Percepção do jogo na cultura turkish. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 15(30), 69-77. doi: <https://doi.org/10.1590/S0103-863X2005000100009>
- Özdemir, A. A. ve Ramazan, O. (2012). Oyunağa çocuk, anne ve öğretmen bakış açısı. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-16.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 yaş grubu çocukların serbest oyun zaman etkinliklerindeki oyun ve oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Journal of Educational Science*, 2(2), 1-15.
- Petrovska, S., Sivevska, D. ve Cackov, O. (2013). Role of the game in the development of preschool child. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, volume 92 (2013), 880-884. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.08.770
- Roopnarine, J. L. (2011). Cultural variations in beliefs about play, parent-child play, and children's play: meaning for childhood development. In A. D. Pellegrini (Ed.), *Oxford library of psychology. The Oxford Handbook of The Development of Play* (p. 19-37). Oxford University Press.
- Samuelsson, I. P. ve Johansson, E. (2007). Play and learning—inseparable dimensions in preschool practice. *Early Child Development and Care*, 176(1), 47-65. doi: <https://doi.org/10.1080/0300443042000302654>

- Sapsağlam, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının değişen oyun tercihleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1122-1135.
- Smilansky, S., Lewis, H. ve Hagan, J. (1988). *Clay in the classroom: Helping children develop cognitive and affective skills for learning*. New York: Teachers College Press.
- Şahin, D. (2021). *Türkiye’de çocuk oyunlarının, oyuncaklarının ve oyun alanlarındaki değişimlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Trawick Smith, J. ve Dziurgot, T. (2011). ‘Good-fit’ teacher–child play interactions and the subsequent autonomous play of preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 26(1), 110-123. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.04.005>
- Tuğrul, B. (2014). Oyunun gücü. Köksal Akyol, A. ve Aksoy, A. B. (Ed.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 3* (s. 209-230). Ankara: Hedef Basın Yayın.
- Tuğrul, B., Aslan, Ö. M., Ertürk, H. G. ve Altınkaynak, Ş. Ö. (2014). Anaokuluna devam eden altı yaşındaki çocuklar ile okul öncesi öğretmenlerinin oyun hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 97-116. doi: 10.17679/inuefd.05509
- Tuğrul, B., Ertürk, G., Altınkaynak, Ş. ve Güneş, G. (2014). Oyunun üç kuşaktaki değişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (27), 1-16. doi: 10.9761/JASSS2388
- Uncu, G. ve Çalışır, G. (2018). Çocukluk, oyun ve kent: 80’li yılların Gümüşhane’inde çocuk olmak. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1447-1474. doi: 10.19145/e-gifder.390840
- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Journal of Education Sciences International*, 9(2), 787-817. doi: 10.18039/ajesi.582075
- Vygotsky, L. S. (1967). Play and its role in the mental development of the child. *Soviet Psychology*, 12, 6-18. (A stenographic record of a lecture given in 1933; included in J. S. Bruner, A. Jolly, & K. Sylva, v.d., 1976; partly produced in Vygotsky, 1978).
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2012). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yokuş, G. ve Yavuz Konokman, G. (2019). Okul öncesi dönemde oyun davranışları düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(3), 1141-1148. doi: 10.24106/kefdergi.2722